

Milyen rendszer van ma?

Kérdezhetném én is, de nem én kérdezem, hanem Rácz kérdezte, egy bohózat főszereplője a Vidám Színpadon. Azért kérdezte, mert megpofozták a villamoson, de nem tettek az ütéshez hozzá semmi eligazítást. Ráczot ugyanis megpofozták 1943-ban is a villamoson, és közölték vele: *Te piszok kommunista!* Továbbá kapott egy pofont 1951-ben a Millenáris előtt, a szóbeli kiegészítés az volt: *Te piszok nyilas!* Innentől idézek: „*A helyzet világos volt. Ezzel szemben, ami most történt velem a járdaszigeten? ...*» *Te piszkos csirkefogó!*« *Elhültem. Nem tudom, egyszerűen nem tudom.*” Mire Ráczné: „*Valljuk be, Károlyom, te nem voltál híve egyik függőségnek sem.*” Rácz: „*De tudtam, minnek nem vagyok a híve!*”

A Vidám Színpadon persze csak egy napig volt műsoron a szatirikus ötlet. Letanácsolták. 1981-ben háromfelvonásosként tért vissza a tétova kisember, aki nem tudja, milyen rendszer van aznap, mert elmaradt a szóbeli kiegészítés a pofonjához.

Csurka Istváné a kaján ötlet, tőle kölcsönöztem a fenti idézeteket, hogy napjainkban, amikor viták helyett pluralista pofozkodássá mérgesedett a közélet, megkérdezzem tétován: milyen rendszer van ma?

Az elmúlt héten a Magyar Fórumban egy érdemdús regényíróról hajdani hírlapíró kollégája a győri újságtól fölkerdezte, hogy a regényíró miféle disznóságokat firkált bele lapjába 1957-ben.

Ez bizony pofon volt. Megkérdeni több különféle nyelveken sikert aratott regényírótól, miféle cikket írt akkor, amikor jobb lett volna hallgatnia.

Másnap a Beszélő című hetilap egy másik érdemdús íróra ráolvassa saját korábbi cikkének sorait. Pofon ez is, szóbeli kiegészítéssel.

Kenedi barátom a Magyar Hírlapban a Csurka papájáról tesz nem egészen finom kijelentéseket. Másnap Eörsi visszapofozza Kenedit ugyanabban a lapban. Eörsi pofonjával azért kell egyetértennem, mert Eörsi tudja, hol lakik a jóisten, míg a többi közéleti pofozkodó visszamenőleg pofozkodik, antedatált nyakleveseket osztogat jobbról balra és balról jobbra. Vagyis nem azt panaszolják föl, hogy a kipécézett úr milyen hibát követett el ma, tegnap, hanem az ügyben heveskedik, miféle ballépés bizonyítható rá harmincöt évvel, huszonöt vagy tizenöt évvel korábbról. Tehát nem az a fontos, hogy *ma*, amikor közjogilag és államszervezetileg szavatolt a hibák elkerülésének legalább a lehetősége, ne kövessünk el ordas hibákat, ormótlan tévedéseket. Nem is az a fontos, hogy *holnap* ne legyenek balfogásaink, erkölcsileg kikezdzhető kártevéseink. Ne piszkálják a múltat, büszkén ne lobogtassanak nagyítóval kikeresett mondatokat, befeketítő szavakat, fogalmazási fordulatokat, hogy azután a szerzőt saját szavaival törölhessék képen.

Milyen rendszer van ma? Átmeneti, hallom a kényelmes választ. De a mohácsi vész óta átmeneti itt a kor, ha nem kell éppenséggel Etelközig visszaszámlálni átmenetiségünk kezdeteiért.

Demokratikus elfajulás, pluralista piszkolódás napjait éljük. Mintha közös igyekezettel azon volnánk, ha már piszkosnak látszik a múlt, még mocskosabbnak mutassuk be egymást mindennap.

Milyen rendszer lesz holnap?

És lesz-e holnap?

Ha nem térnek az urak a múltból bunkót faragó igyekezetüktől a tárgyra: nem lesz holnap. A tárgy: Magyarország. A tét: a magyar demokrácia. A kérdés: lehetséges-e élni ebben az országban durvaság, ököljog, szennyesládák fölborogatása nélkül?

Ha végeztek az urak indulataikkal, szóljanak. Akkor folytathatjuk a vitát.

M. G. P.